MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta ta' l-14 ta' Jannar, 2003

Citazzjoni Numru. 780/1995/1

Grezzju Vella, Francesco Vella, Maddalena Vella u Marianna *sive* Anna Vella; u b'dikriet tat-12 ta' Mejju 1998, *stante* l-mewt ta' Grezzju Vella, il-[udizzju [ie trasful\ f'isem Paul Bonavia; u b'dikriet tat-13 ta' Ottubru 1998, *stante* l-mewt ta' Maddalena Vella, il-[udizzju [ie trasful\ f'isem Josephine Cini, Mario Vella, Dionisius *sive* Dennis Vella, Evelyn Callus, John Mary Vella, Salvino Vella, Carmel Vella u Paul Vella

versus

Joseph Xuereb g]an-nom u in rappre\ent-anza tas-so`jetà *Joe X. Limited*

Din il-kaw\a hija dwar talba g]ar-rexissjoni ta' kuntratt min]abba vizzju tal-kunsens.
I`-`itazzjoni tg]id illi b'kuntratt tat-3 t'April 1995 fl-atti tan-Nutar Pierre Cassar l-atturi kienu bieg]u lis-so`jetà konvenuta n-nofs mhux maqsum ta' bi``a art fabbrikabbli

fil-limiti tan-Naxxar, tag]mel parti mill-g]alqa mag]rufa b]ala *l-G]alqa l-{dida*. Qabel ma sar dan il-kuntratt kien sar ukoll ftehim privat bejn l-istess partijiet u minn dan il-ftehim jidher li l-art fil-fatt tiswa]afna aktar minn kemm jing]ad fil-kuntratt pubbliku tat-3 t'April 1995.

I`-`itazzjoni tkompli tg]id illi l-konvenut *nomine* qarraq bl-attur Grezzju Vella, li kien qieg]ed jidher ukoll b]ala prokuratur f'isem]utu l-atturi l-o]rajn, u u\a wkoll vjolenza kontrieh bil-]sieb li j[ieg]lu jidher fuq il-kuntratt pubbliku, b'mod ukoll illi l-kunsens ta' l-atturi huwa milqut ukoll bi \ball illi jolqot is-sustanza nfisha ta' l-o[[ett tal-kuntratt. Barra minn hekk, il-fatti, fosthom il-kondizzjonijiet stipulati fil-kuntratt pubbliku me]uda flimkien, juru illi l-atturi ma tawx il-kunsens tassew kif trid il-li[i biex seta' jsir il-kuntratt.

L-atturi g]alhekk talbu illi din il-qorti:

1. tg]id illi l-kuntratt li sar bejn il-partijiet fit-3 t'April 1995 fl-atti tan-Nutar Pierre Cassar ma jiswiex billi l-kunsens ta' l-atturi kien vizzjat u billi l-atturi ma tawx il-kunsens tassew kif trid il-li[i biex seta' jsir il-kuntratt; u

2. g]alhekk tirrexxindi l-kuntratt b'dan illi r-rexissjoni sse]] bis-sa]]a tas-sentenza stess.

Talbu wkoll l-ispejje\ tal-kaw\a u \ammew il-jedd li jfittxu lill-konvenuta g]ad-danni.

Is-so`jetà konvenuta baqg]et ma ippre\entatx nota ta' e``ezzjonijiet fi\-\mien li tag]ti l-li[i, u b'rikors tat-3 ta' Frar 1997[1] talbet illi tit]alla tressaq l-e``ezzjonijiet tag]ha wara \-\mien. B'sentenza mog]tija fit-12 ta' Frar 1999[2] it-talba tas-so`jetà konvenuta [iet mi`]uda, u l-konvenuta g]alhekk titqies kontuma`i f'dawn il-pro`eduri.

Dwar x'kien li wassal biex sar il-kuntratt xehed l-attur Grazio Vella b'*affidavit* ma]luf fid-29 ta' Settembru 1995[3], ftit anqas minn sena qabel ma miet. Grazio Vella xehed illi fit-30 ta' Marzu 1995 kien g]amel ftehim f'ismu u f'isem]utu l-atturi l-o]ra mas-so`jetà konvenuta g]all-i\vilupp ta' l-art li wara nbieg]et bil-kuntratt li huwa l-meritu tal-kaw\a tallum. Il-ftehim tat-30 ta' Marzu 1995 kien illi l-art ta' l-atturi kellha tinqasam fi *plots*, is-so`jetà konvenuta kellha

1 *Fol.* 22.

2 *Foll.* 55 *et seqq.*

3 *Foll.* 62 *et seqq.*

to]ro[il-flus g]all-i\vilupp ta' l-art, u meta kull *plot* jinbig] lil terzi, mill-prezz tal-bejg] l-atturi kellhom jie]du]amsa u g]oxrin elf lira (Lm25,000), is-so`jetà konvenuta kellha tie]u l-flus li tkun ]ar[et g]all-i\vilupp ta' dak il-*plot*, u li jifdal kellu jinqasam bin-nofs bejn l-atturi u s-so`jetà konvenuta.

F'dak i\-\mien ukoll Grazio Vella kien g]amel konvenji ma' `ertu Anton Camilleri g]all-bejg] ta' xi artijiet o]ra.

F'dak l-istess \mien Grazio Vella kien imur l-isptar kull tlitt ijiem g]all-kura fuq il-makna tal-kliewi. Din il-kura kienet tkiddu]afna u t]allih g]ajjien.

Fit-3 t'April 1995, ftit jiem biss wara li kienu saru l-konvenji mas-so`jetà konvenuta u ma' Anton Camilleri, Grazio Vella kien iltaqa' ma' Joseph Xuereb, li kien jidher g]as-so`jetà konvenuta, u ma' Anton Camilleri u dawn insistew mieg]u biex minnufih isir wie]ed mill-kuntratti li kellhom isiru skond il-konvenji stipulati ma' Camilleri. Vella ma riedx illi l-kuntratt isir daqshekk malajr, i\da billi kien g]ajjien min]abba fil-kura u Xuereb u Camilleri iffittawh]afna, `eda u a``etta li jmur mag]hom g]and in-Nutar Pierre Cassar biex isir il-kuntratt. Dak il-]in stess it-tlieta flimkien marru g]and in-nutar.

Meta waslu fl-uffi``ju tan-nutar, Vella ra l-pjanti ta' l-artijiet tieg]u mifruxa fuq l-iskrivanija tan-nutar. Billi dawn ma kinux il-pjanti ta' l-art li kien a``etta li jbig] dak in-nhar, i\da ta' l-artijiet meritu tal-konvenji l-o]ra, u be\a' li kien sejjer ikun im[ieg]el jiffirma l-kuntratti dwar dawk l-artijiet ukoll, Vella b'rabja qam biex jo]ro[mill-uffi``ju. Dak il-]in qam ukoll Camilleri li \ammu biex ma j]allihx jo]ro[.

Meta ra hekk qam ukoll in-nutar u [ieg]el lil Camilleri j]alli lil Vella jitlaq. Vella g]alhekk]are[mill-uffi``ju tan-nutar u mieg]u]are[ukoll Xuereb; Camilleri]are[warajhom. Hekk kif kienu mexjin flimkien, b'Camilleri warajhom, Xuereb fittex li jikkalma lil Vella u]adu jie]u kafè. Po[[a mag]hom Camilleri, u Xuereb u Camilleri re[g]u bdew jinsistu, g]alkemm bil-kalma, ma' Vella biex isir il-kuntratt li kienu marru biex jag]mlu.

Billi kien g]ajjien u wkoll be\g]an wara t-tbaqbieqa meta Camilleri kien \ammu milli jo]ro[mill-uffi``ju tan-nutar, Vella re[a' `eda g]ax deherlu li hekk biss seta' je]les minnhom.

Re[g]u marru lkoll g]and in-nutar biex jag]mlu l-kuntratt ma' Camilleri. Waqt illi n-nutar kien qieg]ed i]ejji l-kuntratt, Xuereb qal lil Vella illi, issa li kienu hemm, kien imisshom

jag]mlu l-kuntratti l-o]ra wkoll. Vella a``etta, basta l-prezz ta' kull *plot* li jo]ro[mill-art meritu tal-kaw\a jkun ta']amsa u g]oxrin elf lira (Lm25,000), skond il-ftehim tat-30 ta' Marzu 1995. G]alhekk Xuereb mar jag]ti struzzjonijiet lin-nutar biex i]ejji l-kuntratt mas-so`jetà konvenuta wkoll, u, meta n-nutar]ejja l-kuntratti, Vella, li dak il-]in kien qieg]ed i]ossu g]ajjien]afna, iffirma fejn qalulu.

In-Nutar Pierre Cassar ukoll]alef *affidavit*[4], u, dwar dak li [ara quddiemu, wettaq dak li xehed Grazio Vella.

Meta [ie biex jixhed quddiem il-qorti fis-7 ta' Marzu 2000, i\da, in-Nutar Pierre Cassar xehed hekk:

Dan [l-*affidavit* ma]luf min-nutar stess] niftakru tajjeb]afna; però il-ver\joni nag]milha `ara illi din il-kitba ma ktibthiex jiena; kitibha l-Avukat Frank Cassar u kwa\i iffirmajtu ta]t mina``ja, ji[ifieri. Ji[ifieri g]alkemm hemm]afna verità fih, forsi l-impo\izzjoni tieg]u nippreferi ji[ifieri nikkonsidrah li ma sarx. … … … hemm]afna li huwa verità, imma s-*slant* tista' tkun interpretata mod ie]or.[5]

Wara li semg]et din l-istqarrija xejn mistennija minn uffi`jal pubbliku, il-qorti ordnat illi n-nutar i]ejji *affidavit* ie]or biex ifisser x'[ara tassew fit-3 ta' April 1995, u iddifferiet il-kaw\a g]all-1 ta' Di`embru 2000[6].

Billi, sal-1 ta' Di`embru 2000, l-*affidavit* tan-nutar kien g]adu ma sarx, u lanqas ma kien im]arrek biex jixhed *viva voce*, il-qorti qieset mag]luq il-[bir tax-xhieda u iddifferiet il-kaw\a g]all-1 ta' {unju 2001 g]as-sentenza[7].

B'rikors tat-30 t'April 2001[8] l-atturi talbu illi jkollhom okka\joni o]ra biex iressqu lin-nutar biex jixhed u l-qorti, b'dikriet tal-21 ta' Mejju 2001[9], billi dehrilha illi l-allegazzjoni ta' tehdid mag]mula min-nutar kienet]a[a serja, issospendiet il-prolazzjoni tas-sentenza u ordnat illi n-nutar jidher biex iwie[eb g]all-mistoqsijiet li tag]millu l-qorti stess. G]alhekk fl-1 ta' {unju 2001 flok tat is-

4 *Foll.* 72 *et seqq.*

5 *Fol.* 86.

6 Ara l-verbal tas-seduta tas-7 ta' Marzu 2000, *fol.* 84.

7 Ara l-verbal tas-seduta ta' l-1 ta' Di`embru 2000, *foll.* 88 *et seq.*

8 *Fol.* 91.

9 *Fol.* 91 *tergo*.

sentenza iddifferiet il-kaw\a g]at-12 ta' {unju 2001 biex jixhed in-nutar[10].
Fis-seduta tat-12 ta' {unju 2001 in-nutar ma deherx g]ax ma kienx notifikat bit-ta]rika[11]; il-qorti g]alhekk re[g]et iddifferiet il-kaw\a g]as-26 t'April 2002 biex jixhed in-nutar[12]. L-atturi i\da naqsu milli j]arrku lin-nutar biex jidher fis-seduta tas-26 t'April 2002; il-qorti g]alhekk dakinhar qieset mag]luq il-[bir tax-xhieda u iddifferiet il-kaw\a g]allum g]as-sentenza.
Li ma kienx g]all-episodju tax-xhieda tan-nutar, il-qorti ma kinitx tara ra[uni g]ala ma toqg]odx fuq ix-xhieda ta' Grazio Vella. Meta tqis, i\da, illi Grazio Vella wasal biex [ieg]el uffi`jal pubbliku "j\ejjen" ix-xhieda tieg]u, il-qorti ma tistax ma jkollhiex dubji serji fuq il-kredibbiltà ta' Grazio Vella, aktar u aktar meta tara li l-atturi ma nqdewx bl-okka\joni li ng]atatilhom biex jer[g]u jressqu lin-nutar biex jixhed dwar x'[ara tassew.
Fil-fehma tal-qorti, g]alhekk, billi ma tistax toqg]od fuq ix-xhieda ta' Grazio Vella, l-atturi ma jistg]ux jitqiesu li g]elbu l-oneru tal-prova. G]al din ir-ra[uni l-qorti taqta' l-kaw\a billi ti`]ad it-talbiet ta' l-atturi u tikkundannahom i]allsu l-ispejje\ [udizzjarji, ]lief dawk relativi g]as-sentenza tat-12 ta' Frar 1999, li g]andha t]allashom is-so`jetà konvenuta.

-------------------------------TMIEM-------------------------------

10 Ara l-verbal tas-seduta ta' l-1 ta' {unju 2001, *fol.* 94.

11 *Fol.* 97 *tergo.*

12 Ara l-verbal tas-seduta tat-12 ta'{unju 2002, *fol.* 95.